

- POLITISK NOTAT

Styrket bekæmpelse af velfærds kriminalitet

Dansk Erhverv efterlyser en styrket indsats over for svindel og kriminalitet på socialområdet. De få, men dybt alvorlige sager, der har været fremme i medierne, rammer sårbare og udsatte borgere, skader samfundsøkonomien og kaster skygger over det store flertal af selvejende og private sociale velfærdstilbud, der er kendetegnet ved professionel faglighed og ansvarlig drift. Derfor opfordrer vi til målrettet handling.

14 konkrete forslag til bekæmpelse af velfærds kriminalitet

Forslagene skal ramme de brodne kar på socialområdet, som er afdækket i enkeltsager og fra NSK. Det hører ikke hjemme i Danmark, at der svindles med offentlige midler på et område for de mest sårbare og udsatte borgere.

Forslagene adresserer, at sager om svindel med velfærds kroner er en kriminel handling og dermed også en overtrædelse af eksisterende lovgivning, der med fordel kan skærpes på målrettede områder. Der er behov for at sætte ind med tydelige tiltag, der samtidig er proportionelle, så de ikke påfører langt større administrative byrder til veldrevne private og selvejende sociale tilbud.

Forslagene er kategoriseret inden for tre centrale spor:

Lov og ret

En målrettet hård kurs mod svindel og velfærds kriminelle leverandører med skarpt fokus på opsporing, revision og politianmeldelse.

Økonomi

Skab øget klarhed over økonomien på socialområdet.

Opsporing, tilsyn og forebyggelse

Et datadrevet og målrettet risikostyret tilsyn i kampen mod velfærds kriminalitet, og koordineret opsporing af velfærds kriminalitet. Samtidig skal vi forebygge velfærds kriminalitet ved at skærpe adgangen og indstigningshøjden.

Lov og ret

1. Etabler national enhed mod velfærds kriminalitet

En fast enhed mellem Socialtilsyn, National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK), Skattestyrelsen og Erhvervsstyrelsen skal sikre systematisk udveksling af data om økonomiske transaktioner og ejerforhold. Enheden skal have mandat til hurtige, tværgående efterforskninger og kunne gribe ind, når der er klare indikatorer på økonomisk kriminalitet med velfærds kroner.

2. Nye skærpede krav til oplysningspligt og udvidet ansvar for revisorer

Det står meget klart i lovgivningen, at revisorer skal reagere ved uhensigtsmæssigheder og ulovlig praksis i regnskabet. Det kan være at samhandel ikke sker på markedsvilkår, at man har urimeligt høje omkostninger eller noget tredje. Alligevel ser man sager, hvor der netop er udfordringer på disse områder, som ikke er fanget af tilsyn eller revisor. Det skal forbedres.

Revisorer skal have oplysningspligt ved udskiftning og ansvar for at påse, at midler anvendes i overensstemmelse med formålet. Revisorer skal afgive en særskilt erklæring om økonomisk driftssikkerhed og intern kontrol.

Der skal ses nærmere på om revisorforpligtelsen skal skærpes på andre områder og der i højere grad skal ske indrapporteringer til Revisornævnet.

3. Skærpet definition af nærtbeslægtede ved samhandel og mulighed for at omstøde ulovlige transaktioner

Lovgivningen er klar omkring samhandel – det skal ske på markedsvilkår. Gør det ikke det, så skal revisor og socialtilsyn reagere. Der er dog behov for at skærpe reglerne for samhandel med bestyrelsesmedlemmer, medlemmer af direktion, ansatte, familier og andre tætte relationer. Der bør også indføres krav om, at eventuelle ulovlige transaktioner mellem nærtstående parter kan omstødes – også selvom der ikke er indtrådt konkurs.

4. Udvidelse af karantæne regler og politianmeldelse ved begrundet mistanke om økonomisk kriminalitet

Velfærdssvindlere skal straffes og der bør indføres mulighed for midlertidig karantæne eller såkaldt "blacklisting" af ledere og bestyrelsesmedlemmer, der har været involveret i dokumenteret svindel eller grov økonomisk uredelighed, og som derfor har mistet godkendelsen af deres tilbud eller organisation. Karantænen skal forhindre, at de samme personer kort tid efter kan etablere nye selskaber, søge ny godkendelse og dermed fortsætte driften i et nyt regi.

Derudover bør der indføres en pligt for socialtilsynene til at politianmelde alvorlige forhold, hvor der er begrundet mistanke om økonomisk kriminalitet, dokumentfalsk, underslæb eller grov vildledning af myndigheder. I dag afhænger politianmeldelse i praksis af det enkelte tilsyns vurdering, hvilket skaber forskelle på tværs af landet og i visse tilfælde medfører, at sager ikke bliver fulgt op.

Økonomi

5. Indfør én regnskabsstandard for hele området

Alle sociale tilbud bør anvende ens kontoplan og regnskabsstruktur, uanset ejerskabsform. Det muliggør reelle sammenligninger på tværs af kommunale, regionale, selvejende og private tilbud og sikrer større åbenhed om, og vurdering af pris og omkostningseffektivitet.

6. Udgiv klar vejledning til det økonomiske tilsyn

Der har manglet en vejledning til det økonomiske tilsyn siden 2022. Over tre år efter loven om socialtilsyn trådte i kraft – er vejledningen stadig ikke udarbejdet. I stedet er de fem socialtilsyn overladt til egne fortolkninger og synsninger. Socialtilsynene bør operere ud fra ensartede vejledninger og lovfortolkninger, der målrettet understøtter vurderingen af kvaliteten i de enkelte tilbud Jf. politisk aftale om effektivisering af socialtilsynet i januar 2025, skal den økonomiske vejledning foreligge inden udgangen af 2025.

Opsporing, tilsyn og forebyggelse

7. Skærp krav til godkendelse af sociale tilbud med højere indstigningshøjde og opfølgning fra tilsynet

Alle sociale tilbud skal opfylde klare krav til ledelse, faglighed og økonomi, før de kan godkendes og tilsynet skal følge op på om godkendelsesgrundlaget svarer til indsatserne i virkeligheden.

8. Stop for ikke-godkendte akuttilbud

Alle sociale tilbud skal have den faglige indsats godkendt. Det gælder også akut-tilbud og særforanstaltninger, hvor visheden om den faglige kvalitet skal styrkes.

9. Etablér et datadrevet risikobaseret tilsyn

Lov nr. 745 (2025) gør tilsynet risikobaseret, men modellen kræver data for at virke i praksis. Der bør udvikles en digital risikomodel, som samkører data fra Socialtilsynene, Erhvervsstyrelsen og Tilbudsportalen. Modellen skal automatisk markere aktører med høj risiko og frigøre ressourcer til mere målrettet kontrol med risikofyldte aktører.

10. Opret en national digital risikoplatform i Socialstyrelsen

En national digital platform skal samle alle relevante data, herunder økonomi, tilsyn, ejerforhold og klagesager – i et fælles analysemiljø. Platformen skal give socialtilsynet og kommunerne et opdateret risikobillede og bruges til løbende prioritering af kontrolindsatsen og også være et bidrag til kommunale indkøb af ydelser på socialområdet. Der findes allerede i dag virksomheder, der tilbyder løsninger, som peger i retning af økonomisk risiko, en sådan model bør anvendes eller tilpasses til tilsynet og kommunerne.

11. Offentliggør årlig national risikorapport

Socialtilsynet bør én gang årligt offentliggøre en national risikorapport over udviklingen på området: svindelsager, tilsynstendenser og risikoprofiler. Det vil styrke åbenhed, læring og offentlig tillid til området.

12. Saml de fem socialtilsyn under én national ledelse

De fem socialtilsyn har i dag forskelligartet tilsynspraksis og fortolkning af kvalitetsmodellen. Tilsynene skal samles under én national ledelse forankret i Socialstyrelsen, efter model fra Styrelsen for Patientsikkerhed. Det vil styrke ensartethed og kvaliteten, mere forudsigelig sagsbehandling og et stærkere læringsgrundlag på tværs af landet. Det skal samtidig reducere administrative byrder og sagsgange.

13. Undersøg værdien af en årlig ledelseserklæring

Det bør undersøges nærmere, hvorvidt en offentlig ledelseserklæring om faglig kvalitet, økonomi og governance fra det enkelte tilbud, kan bidrage til at højne indsigten på området. Ledelseserklæringen kunne gøres tilgængelig på Tilbudsportalen og indgå i en ny national digital risikoplatform i Socialstyrelsen.

14. Etablér nationalt program for good governance på socialområdet

I samarbejde mellem Socialstyrelsen, KL, Danske Regioner, Selveje Danmark og Dansk Erhverv m.fl. skal der etableres et program for ledelseskompentence og principper for good governance. Der bør ligeledes udarbejdes en fælles vejledning for bestyrelses ansvar, sammensætning og habilitetskrav, gældende for alle ejerskabsformer.